

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref: 14/3600

Vår ref: 2014/1449/008/FNB

Dato: 29.10.2014

HØRINGSUTTALELSE - UTDANNING OG FORSKNING I SPESIALPEDAGOGIKK - VEIEN VIDERE

Vi viser til Kunnskapsdepartementets brev av 08.07.2014 (deres ref. 14/3600), og takker for invitasjonen til å komme med vår høringsuttalelse til Forskningsrådets rapport fra Ekspertgruppen for spesialpedagogikk 2014: *Utdanning og forskning i spesialpedagogikk – veien videre*.

Universitetet i Nordland har lest rapporten med stor interesse. I høringsuttalelsen har vi i all hovedsak valgt å konsentrere oss om de deler av rapporten som særskilt berører oss.

Innledningsvis vil Universitetet i Nordland bemerke at vi opplever at Universitetet i Nordland og Universitetet i Tromsø, det arktiske universitet, fremstilles som en institusjon med tanke på å gi studier i logopedi og utviklingshemming (jf oppsummeringene på henholdsvis side 16 og 123). For å unngå misforståelser, ber vi om at Universitetet i Nordland i fremtidige tekster omtales og behandles som en selvstendig institusjon.

Kommentarer til rapportens innledning (side 13 flg):

Universitetet i Nordland vil bemerke at vi savner en beskrivelse av de spesialpedagogiske utdanningene i Nord-Norge. Universitetet i Nordland (daværende Høgskolen i Bodø og Lærerskolen i Bodø) har, som den andre institusjonen i Norge, tilbudt spesialpedagogiske videreutdanninger siden 1967. Institusjonen har dermed vært sentral i oppbygningen av det spesialpedagogiske tilbudet både regionalt og nasjonalt. Gjennomgående har det vært fokus på innovasjon som tema for å binde sammen de ulike fordypningene. Innovasjon og entreprenørskap har også vært sentralt ved flere doktorgradsarbeider innenfor det spesialpedagogiske området ved vår ph.d. i studier av profesjonspraksis, og i øvrig forskning ved Universitetet i Nordland.

Vi vil også bemerke at «Bodømiljøet» også omfatter blant annet Nordlandsforskning. Vi anser at Bodømiljøet er en grunnstein av nasjonal og internasjonal betydning for fortsatt å kunne tilby forskningsbaserte utdanningstilbud innenfor det spesialpedagogiske området.

Kommentarer til rapportens kapittel 6 - Lærerutdanningene:

Femårig grunnskolelærerutdanning – Rapportens punkt 6.3.1 (side 96)

I tråd med rapporten vil Universitetet i Nordland tilby femårig grunnskolelærerutdanning (master) fra og med høsten 2015. Studiet bygger på de eksisterende rammeplanene for grunnskolelærerutdanningene, men i masterdelen av utdanningen vil studentene kunne velge fordypning i fagdidaktikk (i første omgang norsk eller matematikk) eller spesialisering innenfor spesialpedagogikk. Bredden i det fagdidaktiske tilbudet vil også gradvis bli utvidet de kommende årene.

Vi vil også bemerke at lærerutdanningene kontinuerlig arbeider med å innarbeide spesialpedagogiske tema i PEL-fagene i grunnskolelærerutdanningen, for å møte de krav som stilles i spesialpedagogiske emner på masternivå.

Vi vil i denne anledning bemerke at vi allerede høsten 2013 la til rette for at studenter i grunnskolelærerutdanningene kunne søke overgang til master i tilpassa opplæring etter å ha fullført tre år av grunnskolelærerutdanningen, slik at de ville få både grunnskolelærerkompetanse og masterutdanningen med fordypning i spesialpedagogikk etter fem års fulltids studier.

Master i fagdidaktikk med vekt på tilpasset opplæring og inkludering – Rapportens punkt 6.3.2 (side 96-97):

Universitetet i Nordland vil videreføre nåværende Master i tilpassa opplæring. I denne vil spesialiseringstilbudet utvides til å gjelde også fagdidaktikk i norsk og matematikk. Det fagdidaktiske tilbudet vil utvides tilsvarende som for de skisserte femårige grunnskolelærerutdanningene over.

Kommentar til rapportens kapittel 7 – Spesialpedagogiske utdanninger:

Til punkt 7.1 og 7.2 (side 103 flg):

Universitetet i Nordland har pr i dag 2 professorer, 2 dosenter, 7 førsteamanuenser og 1 førstelektor som er knyttet til pedagogikk / spesialpedagogikk ved grunnskolelærerutdanningene og master i tilpassa opplæring.

Fagmiljøet ved Profesjonshøgskolen skal derfor stå seg godt med tanke på NOKUTs krav til faglig robuste og forskningsbaserte utdanninger på det spesialpedagogiske området. Dette eksemplifiseres blant annet gjennom tabellen som følger i høringssvarets side 4 tilsvarende den i rapportens punkt 8.3.2 på side 131 – 136.

Master i spesialpedagogikk med spesialisering – Rapportens kapittel 7.3 (side 108 flg):

Til punkt 7.3.1 (side 108 og 109):

I tråd med rapportens anbefalinger planlegger Universitetet i Nordland å endre og utvikle sin eksisterende master i tilpassa opplæring med fordypning i spesialpedagogikk med tilbud om følgende spesialiseringer.

- Spesifikke lærevansker
- Sosiale og emosjonelle vansker
- Utviklingshemming

Universitetet i Nordland har i mange år tilbudt master i spesialpedagogikk / master i tilpassa opplæring med fordypning i spesialpedagogikk hvor fordypning i (30 studiepoengs substanskurs) innenfor henholdsvis *språk- og kommunikasjonsvansker* (herunder lese- og skrivevansker samt matematikkvansker) og *samspill og samspillsvansker*. Ettersom tilpasset opplæring og spesialundervisning har vært, og fremdeles er, blant Universitetet i Nordlands og Profesjonshøgskolens sterke satsningsområder, vil det ikke være problematisk for Universitetet i Nordland å opprettholde / etablere tilbudene om spesialiseringene som nevnt ovenfor. Vi vil gjøre oppmerksom på at Universitetet i Nordland har svært mange søkere til utdanningen. Vel halvparten av disse søkerne er som oftest førskolelærere. Det er et stort behov for spesialpedagoger / pedagoger med spesialpedagogisk kompetanse innenfor denne delen av praksisfeltet. Videre er fagtrengselen på grunnutdanningene så vidt stor at det er vanskelig å se hvordan fordypninger i spesialpedagogikk av særlig betydning eller omfang kan inkluderes. Tilbudene om fremtidig spesialisering bør derfor utformes slik at de fremdeles er relevante – også for førskolelærere.

Universitetet i Nordland vil starte arbeidet med å innarbeide disse spesialiseringene i vår studieportefølje fra høsten 2016.

Ettersom Universitetet i Nordland ser at det er et behov for å kunne tilby en spesialpedagogisk masterutdanning med spesialisering innenfor utviklingshemming vil vi også følge opp ekspertgruppens anbefalinger i Forskningsrådets rapport slik den fremgår på side 16, 114 og 123. Vi vil imidlertid føye til at vi i forbindelse med denne konkrete spesialiseringen vurderer både Høgskolen i Harstad og Høgskolen i Nesna som like naturlige og attraktive samarbeidspartnere som Universitetet i Tromsø.

Til punkt 7.3.3 om praksis og finansiering (side 110):

Universitetet i Nordland vil videre legge til følgende kommentar til rapportenes omtale av behovet for praksis i masterutdanningene i spesialpedagogikk.

Bortsett fra for master i logopedi, hvor studentene mangler forutgående logopedfaglig praksis på bachelornivå, vil vi argumentere mot rapportens absolutte forslag til praksis på masternivå. I henhold til de nasjonale retningslinjene for lærerutdanningene, skal praksis følge en nivåbasert progresjon hvilket blant annet innebærer at observasjoner og egenpraksis gjennomføres på bachelornivå, mens praksis på masternivå bør preges av en mer forskningsbasert og kritisk tilnærming til praksisfeltet – for eksempel i form av en empirisk basert undersøkelse av en spesifikk problemstilling med vitenskapelig og faglig kompetente veiledere. Samtidig erkjenner vi at studenter med bakgrunn fra bachelorutdanninger i spesialpedagogikk, erfaringsmessig vil kunne ha behov for annen type

praksis på masternivå enn studenter på tilsvarende nivå i lærerutdanningen. Et slikt krav om praksis som oppstilles i rapporten bør begrenses til å gjelde for mastere som bygger på en fagdisiplinær grunnutdanning i spesialpedagogikk, og ikke gjøres allmenngyldig.

Til punkt 7.4.1. om Samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon (side 113) for Logopedi: Universitetet i Nordland har til hensikt å opprettholde og videreutvikle sitt utdanningstilbud i logopedi (mastergrad).

Vi vil i den anledning bemerke at det ikke bør være mer enn maksimalt tre utdanninger i logopedi i Norge (med hovedsete ved henholdsvis Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen og Universitetet i Nordland). Dette er blant annet begrunnet i manglende tilgang på personer med logopedfaglig toppkompetanse og store problemer med tilgang på relevante praksisplasser. Dette gjør seg særlig gjeldende i Nord-Norge på grunn av Statped Nords organiseringsform.

Universitetet påtok seg for få år siden oppdraget med å gi et toårig tilbud om mastergrad i logopedi. Samtidig som utdanningen har vært under etablering og nye studentkull er tatt opp hvert år, har institusjonen kontinuerlig drevet et intenst arbeid for å styrke og utvikle utdanningen. Dette arbeidet har nå begynt å gi resultater, både i form av en styrking av vår interne fagkompetanse innenfor det aktuelle feltet, og med god gjennomstrømning av studenter. Fra vår side ser vi derfor – i motsetningen til tilrådingen fra ekspertgruppen – ikke noe behov for å inngå i et fast organisert samarbeid med Universitetet i Tromsø (jf rapporten side 113). Dette innebærer imidlertid ikke noen generell motvilje mot et samarbeid, dersom dette fremstår som formålstjenlig, enten for den ene eller begge parter.

Til rapportens punkt 8 om forskning innenfor spesialpedagogiske området (side 125 flg)

Vi vil vise til følgende oversikt over aktuelle forsknings- og utviklingsprosjekter ved Universitetet i Nordland som bidrag til å synliggjøre aktiviteten på det spesialpedagogiske område ved vår institusjon. At disse ikke kom med i første omgang, skyldes interne misforståelser fra vår side, noe vi beklager. Vi ber om at teksten i tabellen nedenfor blir satt inn sammen med øvrig tekst i rapportens punkt 8.3.2, når rapporten bearbeides etter høringen.

Tabell 8.3. FoU-områder/-prosjekter ved UiN:

UH-institusjon	Forsknings- og utviklingsområder/-prosjekter
Universitet i Nordland	Logopedi <ul style="list-style-type: none"> - Deltakelse i skolen for elever som bruker alternativ og supplerende kommunikasjon - Spesifikke språkvansker - Logopedens rådgiverrolle Sosiale og emosjonelle vansker <ul style="list-style-type: none"> - ADHD

	<ul style="list-style-type: none"> - Konsentrasjon og oppmerksomhetsvansker (i teori og praksis) - Psykososial helse hos lærere - Klasseromsforskning, lærerrolle, /-identitet – ledelse og samspill <p>Spesifikke lærevansker</p> <ul style="list-style-type: none"> - Småbarnsforskning – språk og begreper - Musikk som verktøy i barnehagens arbeid med spesifikke språkvansker - Knøttematematikk (0–3 år) - Matematikdidaktikk - Læring og lærevansker i matematikk - Tidlig innsats og inkludering (språkutvikling) <p>Grunnlagsspørsmål / Spesialundervisning, tilpasset opplæring, tidlig innsats, inkludering</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prosjektet "Tidlig innsats i oppvekst" – følgeevaluering - Entreprenøriell dannelse i barnehagen (om barns medvirkning) - Spesialpedagogisk praksis i ulike kontekster - Tilpasset opplæring, spesialundervisning og tidlig innsats - Entreprenørskap i tilpasset opplæring <p>Kartlegging, kartleggingsverktøy og rådgivning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nettbasert og praksisrettet veiledning - Organisasjonsutvikling og endringsarbeid i PP-tjenesten - Praksisrettet aksjonsforskning som innovasjonsstrategi i PP-tjenesten <p>Annet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Estetiske læreprosesser, kulturlek m.v. i barnehage og skole - Div. evalueringsforskningsprosjekter
--	---

Som vedlegg ligger grunnlagsdokumentet for ovennevnte tabell.

Universitetet i Nordland oversender med dette vår høringsuttalelse til rapporten «Utdanning og forskning i spesialpedagogikk – veien videre», og imøteser en revidert rapport.

Med vennlig hilsen

Pål Pedersen
rektor

Stig Fossum
universitetsdirektør

Kopi til Nordland Fylkeskommune

Vedlegg 1:
Grunnlagsdokument fra Universitetet i Nordland for tabell 8.3.2

Vedlegg 1:

Forsknings- og utviklingsområder /-prosjekter ved UiN

Forskningen innenfor spesialpedagogikk er i dag – i hovedsak – organisert under begrepet ”tilpasset opplæring” ved Universitetet i Nordland. I tillegg gjennomføres en betydelig del spesialpedagogisk relevant forskning i samarbeid med Nordlandsforskning, som for øvrig er en betydelig forskningsinstitusjon på nasjonalt nivå innenfor det spesialpedagogiske feltet, og da særlig når det gjelder evalueringsforskning.

Vi vil også legge til at det i tillegg gjennomføres mye relevant forskning knyttet til doktorgradsutdanningen, PhD i studier av profesjonspraksis, ved profesjonshøgskolen på UiN.

I tabellen nedenfor er en oversikt over noen av de mest aktuelle forskningstemaene og forskerne. Studentprosjekter på mastergradsnivå er ikke tatt med, selv om disse ofte inngår i større prosjekter.

Temaområder	Personer den senere tiden
Evalueringsforskning	1.aman. Ingrid Fylling, prof. Johans Sandvin, 1.aman. Wenche Rønning, stip. Bent C. Hustad m.fl
Nettbasert veiledning – praksisrettet veiledning	Prof. Jarle Sjøvoll, 1.aman. Øystein Lund, univ.lektor Nils G. Næss m.fl
Praksisrettet aksjonsforskning som innovasjonsstrategi i PP-tjenesten	Dosent Gisle Johnsen, 1.aman Øystein Lund, PP-leder Sylvi Bratteng m.fl
Læring og lærevansker i matematikk, Matematikdidaktikk Knøttematematikk (fra 0-3 år)	Prof. Jarle Sjøvoll, 1.aman. Øyvind Jacobsen Bjørkås, univ.lektor Ann Gøril Hugaas og Kristin Østrem Flåtten
Logopedens rådgiverrolle	Dosent Toril Risberg
Spesifikke språkvansker	Prof. Irene Bele
Entreprenøriell dannelse i barnehagen (om barns medvirkning)	univ.lektor Ann Gøril Hugaas
Organisasjonsutvikling og endringsarbeid i PP-tjenesten	Prof. Jarle Sjøvoll, førsteaman Øystein Lund m.fl
Entreprenørskap i tilpasset opplæring	Prof. Jarle Sjøvoll, prof. Jan-Birger Johansen, stip. Dag Ofstad, stip. Ove Pedersen m.fl
Videografi, klasseledelse, klasseromsforskning (utfordrende elevatferd)	1.aman. Anne- Marit Valle
Klasseromsforskning, lærerrollen, læreridentitet og klasseledelse	1.aman. Wenche Rønning
Psykososial helse hos lærerne	Prof. Jan-Birger Johansen
Musikk som verktøy i arbeid med små barns språkutvikling (spesifikke språkvansker i barnehagen)	Stip. Natallia B. Hansen, 1.aman. Bjørg M. Hannås.
Småbarnsforskning (musikk, språk og begreper)	Stip. Merethe Olsen, univ.lektor Irene Løstegaard Olsen

Estetiske læreprosesser, kulturlek m.v i barnehage og skole	Univ.lektor Janne V. Lossius m.fl
ADHD, konsentrasjon og oppmerksomhetsvansker	1.aman. Bjørg Mari Hannås Stip. Bente Hvidsten
Tilpasset opplæring, spesialundervisning og tidlig innsats.	1.aman. Bjørg M. Hannås
Tidlig innsats og inkludering (språkutvikling)	1.aman. Anne Marit valle
Spesialpedagogisk praksis i ulike kontekster	Dosent Toril Risberg, stip. Natallia B. Hanssen, 1. aman. Bjørg M. Hannås m.fl.
Prosjekt "Tidlig innsats i oppvekst" – følgeevaluering	1.aman. Trond Bliksvær, stip. Bent-Cato Hustad, forsker Clara L. Strømsvik, 1.aman. Bjørg M. Hannås
Deltakelse i skolen for elever som bruker alternativ og supplerende kommunikasjon	Stip./univ.lektor Signhild Skogdal